

Misvatting

Gerard Ouweneel

Maandagmiddag 24 maart 2003. Els is jarig, dus een huis vol en de telefoon rinkelt aan één stuk door. Kort na drieën alweer een telefoontje, nu niet voor de jarige. Het is Arie van der Lindens, voor zijn doen opgewonden. 'Ja, Gerard, Leen en ik zijn hier in Groot-Koninkrijk... er zit een Steppekievit tussen de Kieviten, een wijfje.' Ik hap naar adem. Groot-Koninkrijk ligt minder dan een kwartier rijden van Maasdam. De polder is de 'local patch' van de 's-Gravendeelse broers. Als zij een Steppekievit melden, dan geen twijfel dat het er eentje is. Mij bewust van komende declaraties over het gehaaste vertrek, neem ik met een 'ik ben zo weer terug' afscheid, een kamer met karrenvrachten reserves achterlatend.

Omdat de Van der Lindens de vogel net ontdekten, is het op de Gorsdijk samengedromde groepje vogelaars nog te overzien. Gehuld in stemmig Staatsbosbeheergroen, domineert de massieve gestalte van Wicher Pen. Hij is in zijn knollentuin. De geplande overgang van Groot-Koninkrijk van Natuurmonumenten naar Staatsbosbeheer is aanstaande, zodat Wicher in zijn sas is met deze première. Arie vertelt uitvoerig hoe de ontdekking plaatsvond. Op de been gebracht door het Dutch Birding-waarschuwingssysteem, komen steeds meer vogelaars de Gorsdijk afhollen, meestal in geïmproviseerde kleding, soms in kantoorplunje en eentje zelfs zonder verrekijker. Maar allen met een nerveus 'is-ie er nog' op de lippen. Dan voegt zich ook de afvaardiging van Hoeksche Waard West bij de groep. Na de briefing roept Martin Bernard 'oh, is het een Steppekievit? Wij begrepen Steppekieken-dief!' En verder: 'We dachten al, hoe kan dat nou? Een Steppekiek blijft toch geen uren aan de grond...!' Op de vraag of bij Steppekievit de vogelaars van West niet zouden zijn uitgerukt, bleef een reactie uit. In 2003 had BirdLife bekendgemaakt dat deze wereld naar schatting nog slechts 171 à 516 paren Steppekieviten herbergde. Een omineuze status, die de vogel in de categorie '190 meeste bedreigde vogelsoorten' deed belanden. Dat de naam 'Steppekievit' iets aanricht in het gemoed, heeft weinig te maken met die zeldzaamheid. Neen, dat is de onbekendheid waarmee de soort is omgeven en het gegeven dat de vogel het bestaan rekt in een strook gelegen tussen Kazachstan en (waarschijnlijk) Soedan, een deel van de wereld dat aanspreekt. Er is

meer. Het gaat om een wondermooie steltloper. En dan vooral de biotoop! Ze leven in steppen en halfwoestijnen, met een zee aan leefgebieden waarin het goed speuren is naar vogels, hetgeen alles te maken heeft met de immer aanwezige wens te kunnen genieten van een onbegrensde gezichtseinder. Toen een paar jaar geleden werd ontdekt dat tijdens de voorjaarstrek in Syrië dusdanige aantallen Steppekieviten pleisterden, dat de omvang van de wereldpopulatie er florissantier kwam bij te staan, rees het verlangen ze daar op te zoeken. Syrië is ook om andere redenen een intrigerende natie, nietwaar? Boordevol zelfvertrouwen ze te vinden, zat ons groepje onder de vlag van de vogelreisorganisatie 'Birding Breaks' op 6 maart 2009 in een British Midland Airbus 320, op weg naar Aleppo. Met Remco Hofland als gids ging het de volgende dag Syrië in. Op zoek naar Steppekieviten ging Remco daar al in 2007 de noordelijke woestijn door, zodat het voor de hand lag eerst de plekken af te gaan waar hij ze eerder vond. Nu ziet een woestijn er niet ieder voorjaar hetzelfde uit. Winter 2009 was tot net vóór onze odyssee kurkdroog, zodat Remco vaak regelmatig zich geroepen voelde uiteen te zetten hoe anders de woestijn er bij zijn eerdere bezoeken uitzag. Tijdens de zoektocht geen sprake van verveling. Waarschijnlijk dankzij de lang geleden op de lagere school genoten bijbelse geschiedenislesjes, liet een wandeling langs de rivier de Eufraat het gemoed niet onberoerd, een stemming die extra dimensie kreeg toen op de middagthermiek boven een intrigerend ogend riviereiland acht Bastaardarenden omhoog cirkelden. Even later

passeerde dichtbij een man Steppekieken-dief, richting noord. Trouwens, de aan de gang zijnde voorjaarstrek wekte voortdurend emoties op. Boerenzwaluwen en troepjes Hoppen over de woestijn, een Draaihals op een pilaar in de ruïnes van het fameuze Palmyra, acht soorten leeuweriken en zeven verschillende tapuiten. Een dagelijkse weldaad waren de honderden Veldleeuweriken.

En de Steppekieviten? Net voor vertrek uit Nederland had dochter Anne uit Tanzania gemaild dat ze op een BBC-website had gezien dat ook een BirdLife/RSPB-team in Syrië op sjouw zou gaan voor Steppekieviten. Dus ook hier Engelsen, of liever, Schotten. Dat bleek toen wij ze ontmoetten op locatie. Ik moest toen denken aan Adriaan Viruly, één van de KLM-pioniers die met houtje-touwtje-vliegtuigen naar 'ons Indië' ploeterde. Dat ging niet zonder getob. In zijn boek 'Wij vlogen naar Indië' schreef Viruly dat overall tussen Schiphol en Batavia waar zijn Fokker of Douglas strandde, dankzij een vroeg of laat uit het niets verschijnende Brit, de vlucht verder kon. Excuses, ik spreek over driekwart eeuw geleden. Sindsdien ging het Britse wereldrijk weliswaar ter ziele, maar staat het voor wat vogels betreft en alles wat met ze samenhangt, nog fier overeind. De samenwerking tussen de Schotten en ons kreeg natuurlijk iets van een competitie op wiens conto de eerste Steppekievit zou komen. In de noordoost-hoek van het land, tussen Syrië's grenzen met Turkije en Irak, kregen beide expedities voor en achter een escorte van ondoorgroendelijk kijkende lieden in burger. Desgevraagd verklaarde de gids dat het geheime politie was. Onduidelijk bleef of een onbekend blijvende instantie had besloten om ons in de gaten te houden, of dat ze bescherming moesten bieden tegen eventueel baldadige Koerden, die óók in Noordoost-Syrië soeverein aanwezig zijn. Het contact met de Schotten verliep via mobieltjes en GPS. Zochten wij elkaar op in de woestijn, dan volgden de escortes braaf. Omdat dan standaard ook autochtonen een kijkje kwamen nemen, kreeg zo'n samenzijn de omvang van een bedoeïenenkampje. Toen wij na drie dagen uit de Bermudadriehoek vertrokken, bleef op een ochtend ook het

escorte weg. Als alle Syriërs waren het best aardige lui. Maar toch... geheime politie! De eerste Steppekieviten betrof een groepje van acht vogels, samen met vijf Morinelplevieren en een handjevol Woestijnplevieren, waardoor het schouwspel nog meer impact kreeg. Daarna dagen niets, tot een gesprek met iemand in Deir ez-Zor. Deze verklaarde dat niet ver buiten de stad Steppekieviten verbleven. De man gidste ons erheen. Eerst een exemplaar in zijn eentje en toen drie, passerend richting noord. Voor inlichtingen legden wij aan bij een middenin de woestijn opgezette tent, naar bleek een jagerskampje. Daar kreeg het netvlies een voltreffer te incasseren: acht kadavertjes van Steppekieviten, 'gisteren geschoten' vertelden de heren. 'Vijf kilometer verder zijn er wel een tweeduizend'. Van de uitnodiging thee te blijven drinken, zagen we af. Snel verder hobbeland in de aangegeven richting, stak een stofstorm op die binnen een mum van tijd het zicht beperkte tot enkele tientallen meters. Maar wel een troep van vijftienzestig rustende Steppekieviten, dicht op elkaar en omstuwd door opwervend zand, alle met de achtersteven richting aanstormende wind... dus een schouwspel in stijl, Steppekieviten waardig. Net als de acht lijkjes ook een tafereel dat een plaats kreeg op het netvlies. Aan zendingswerk ten behoeve van vogelbescherming valt óók in Syrië nog genoeg te doen. En de Groot-Koninkrijkse Steppekievit van 24 maart 2003? De volgende dag was ze foetsie. Net als de Steppekieviten in Kazachstan in juni 1985, moest ik tijdens de Syrische dagen vaak aan de 's-Gravendeelse vogel denken. Hoe kwam hij daar, zo ver afgedwaald van de route tussen Kazachstan en het vermoedelijke winterkwartier in Soedan? Ook moest ik denken aan de misvatting Steppekievit versus Steppekiekendief. Tijdens de Syrische zoektochten zes jaar later bleek dat beide vogels niet wat uiterlijk betreft, maar wel qua habitat wat delen. Dus het was toch niet zo'n grote misvatting!

Lees ook 'Syrian Sociable Lapwing Survey 18 February – 5 March 2007. WIWO-report 85.

Vogelvrij en 70 andere vlerkenstreken

Het nieuwe boek 'Vogelvrij en 70 andere vlerkenstreken' van de Stichting Het Vogeljaar van Gerard Ouweneel en tekenaar Elwin van der Kolk is voor abonnees van *het Vogeljaar* te koop voor €19,50 (inclusief verzendkosten). U kunt dit bedrag overmaken op bankrekening 96 44 72 ten name van Stichting Het Vogeljaar te Hedel.

'Vogelvrij'

'Vogelvrij en 70 andere vlerkenstreken' is een prachtige uitgave en bevat een bundeling van een aantal afleveringen van Gerard Ouweneel's column 'Vlerkenstreken' die zijn verschenen in *het Vogeljaar* en in enkele andere vogeltijdschriften. In het boek staan ook nieuwe afleveringen over zijn belevenissen met vogels en vogels kijken over de hele wereld. Elwin van der Kolk maakte speciaal voor dit boek bij elk verhaal een prachtige plaat in kleur. Daarnaast zijn ook extra tekeningen van deze bekende vogelschilder opgenomen in deze rijk geïllustreerde uitgave.

Help mee en werf een abonnee!

Om dit mooie boek nog voordeliger te krijgen hebben wij een ledenwerfactie. Als u iemand voor twee jaar abonnee maakt van ons tijdschrift krijgt u dit boek en twee jaar abonnement voor €35,-. U heeft dan de keus om het boek te schenken aan de nieuwe abonnee of om het zelf te houden. Wilt u dit wel duidelijk aangegeven.

Abonnee worden

Ben u nog geen abonnee van *het Vogeljaar*? Dan is dit een goed moment om abonnee te worden. U ontvangt dan twee jaar lang ons tijdschrift *het Vogeljaar* en het prachtige boek 'Vogelvrij en 70 andere vlerkenstreken' voor €35,-. Het boek wordt u direct toegezonden, na ontvangst van de betaling op bankrekening 96 44 72 ten name van Stichting Het Vogeljaar te Hedel. Voor meer informatie kijkt u op onze website <http://www.vogeljaar.nl> of u neemt contact op met Willem Werkman, Boterbloemstraat 20, 5321 RR Hedel, (073) 599 19 67.

